The background of the entire page is a stylized, light teal map of a city. The map features a network of streets, a winding river, and various building footprints. A prominent white banner with a pointed right end is centered horizontally across the middle of the page. The banner has a dark teal outline and contains the text. The text is centered within the banner and consists of three lines: the first two are in a simple, uppercase sans-serif font, and the third is in a larger, bold, italicized serif font. The banner is flanked by two dark teal arrowheads pointing towards each other.

МЛАДИНСКИ
ЦЕНТРИ
„Сакам да знам“

ХИВ И СИДА

05

СЕКУСАЛНО ПРЕНОСЛИВИ ИНФЕКЦИИ

13

КОНТРАЦЕПЦИЈА

25

АБОРТУС

35

Издание на:
Асоцијација за здравствена едукација и истражување – ХЕРА

во Скопје, Ноември 2013 година

www.hera.org.mk

МЛАДИНСКИ
ЦЕНТРИ
„Сакам да знам“

Скопје, 2013

ХИВ
И
Ciga

ШТО Е ХИВ, А ШТО СИДА?

ХИВ = вирус на имунолошки недостаток кај човекот

ХИВ е вирус поразличен од останатите, бидејќи го напаѓа одбранбениот (имунолошкиот) систем на човекот. Имунолошкиот систем, вообичаено, се бори и се справува со останатите микроорганизми, но ХИВ навлегува токму во клетките на човековиот одбранбен систем, се размножува во нив, и притоа ги уништува. Како резултат на тоа, во одреден временски период, кој може да биде пократок или подолг, без притоа да има видливи симптоми, човековиот имунитет постепено ослабува, односно велеме дека се јавува недостаток (дефицит) на имунитетот (односно „имунодефициенција“).

СИДА = СИНДРОМ НА СТЕКНАТА ИМУНОДЕФИЦИЕНЦИЈА

СИДА-та е предизвикана од ХИВ. Со текот на времето ХИВ го уништува имунолошкиот систем на човекот па телото не може да се бори против различните инфекции коишто претходно можело самото да ги спречи. Сепак, денес

антиретровирусната терапија (терапија за ХИВ) успешно го контролира вирусот во крвта и со тоа им овозможува на лицата со ХИВ да живеат долг и квалитетен живот без да имаат поголеми здравствени проблеми.

Што е АРТ (антиретровирусна терапија)? Сè уште не постои лек што ќе може да го искорени ХИВ од организмот. Сепак, постои антиретровирусна терапија, која успешно го држи вирусот под контрола повеќе децении.

Оваа терапија всушност претставува комбинација од неколку лекови. Таа го спречува размножувањето на вирусот во крвта и го сведува неговото количество на толку ниско ниво што понекогаш не може ни да се измери. Со ова на самиот организам му се овозможува да си го подигне имунитетот и повторно да може успешно да се бори со останатите инфекции.

Уште повеќе, некои студии од 2011 година укажуваат дека редовното користење на АРТ придонесува ХИВ да стане недетектабилен не само во крвта, туку и во половите течности, а со тоа драстично се намалува и ризикот тој да биде пренесен на друго лице преку сексуален однос. Накратко, АРТ овозможува нормален, здрав и успешен живот, односно лицата кои живеат со ХИВ можат да продолжат да ги извршуваат секојдневните работни и домашни обврски, да спортуваат, да се забавуваат, да формираат свои семејства и сл.

Оваа терапија кај нас е бесплатна.

КАКО СЕ ПРЕНЕСУВА ВИРУСОТ?

Кога ХИВ еднаш ќе навлезе во човековиот организам тој се распространува насекаде: во повеќето телесни течности и во сите органи. Сепак, само во овие течности го има во доволна концентрација за да настане понатамошен пренос:

- 1. Крв**
- 2. Сперма**
- 3. Претсемена течност**
- 4. Вагинален секрет**
- 5. Мајчино млеко**

Оттаму, ХИВ се пренесува на следниве начини:

1. По крвен пат (преку нестерилни игли, медицински прибор, заедничко користење на четки за заби или брочеви, нестерилна опрема за тетовирање и пирсинг и др.)

2. Незаштитен сексуален однос (орален, вагинален, анален)

3. Од мајка на дете (во текот на бременоста, при пораѓање и доење)

ХИВ не се пренесува преку плунка, солзи, пот, урина (мочка) и фецес (измет).

ХИВ, исто така, не се пренесува и преку гушкање, бакнување,

дружење и сл. со човек кој живее со ХИВ.

Како да го дознаеш својот ХИВ - статус?

ХИВ - статусот се открива само преку специфичен тест на крвта – ХИВ - тест.

Овој тест не може да се направи веднаш по ризичното однесување (на пр. незаштитен сексуален однос); за овој тест да даде точен резултат, мора да поминат 3 до 6 месеци. На многу места тестирањето за ХИВ во Македонија е доверливо, анонимно, доброволно, и бесплатно.

Каде можеш да направиш ХИВ-тест?

Инфективна клиника – Скопје; Поликлиника Бит Пазар – Скопје;

Институт за јавно здравје – Скопје;

Младински центри „Сакам да знам“ - Скопје

✱ Водно 02-3176 950 и

✱ Шуто Оризари 02-2651-955

и во секој поголем град во државава каде има центар за јавно здравје, како и теренско доброволно советување и тестирање.

Зошто е важно да направиш ХИВ- тест?

Доколку ХИВ тестот е негативен, во иднина ќе знаеш како да се заштитиш.

Доколку ХИВ тестот е позитивен, ќе си обезбеди навремен

пристап до ХИВ дијагностика и антиретровирусна терапија, што пак овозможува долг, квалитетен и здрав живот.

Доколку ХИВ, односно СИДА, не се третираат навремено, имунитетот на човекот опаѓа и тој повеќе не е во можност да се бори со останатите инфекции и болести. Ова пак, доведува до трајни оштетувања на организмот, па дури и смрт. Затоа, секој од нас треба да направи ХИВ тест!

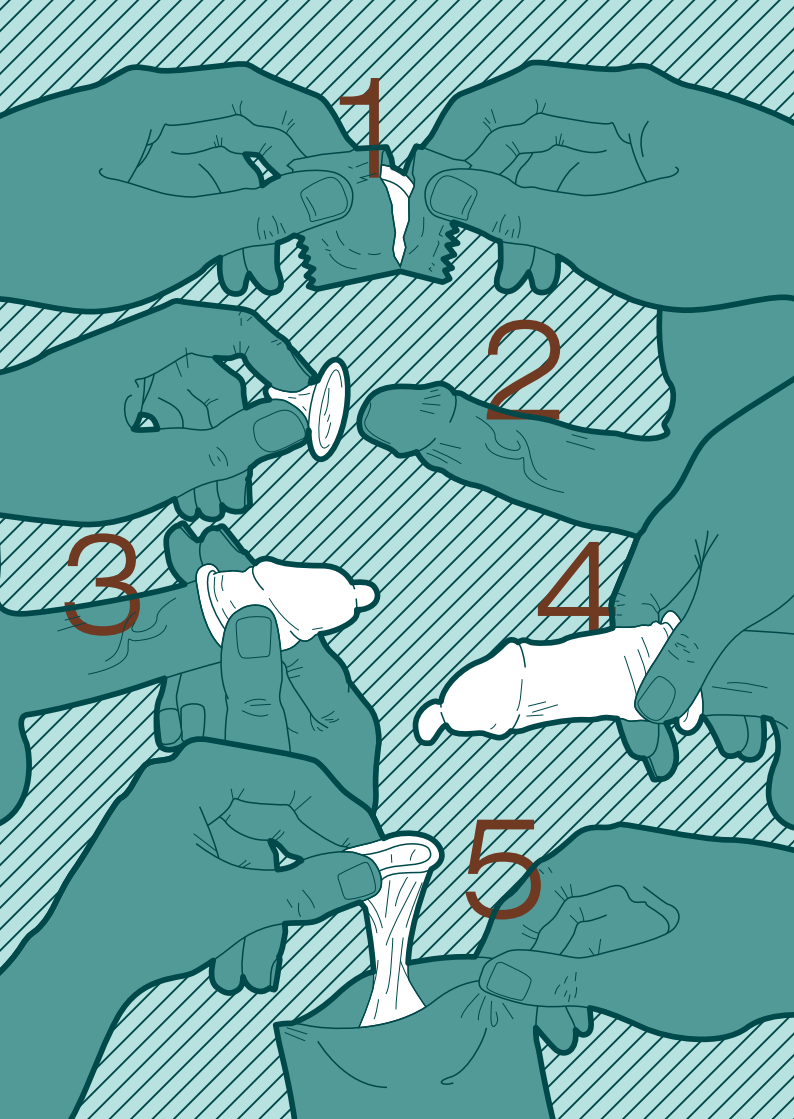
КАКО ДА СЕ ЗАШТИТИШ?

Заштитата од ХИВ е лична одговорност на секој човек и секој треба да знае како да се заштити. Не ги обвинувај и не ги осудувај луѓето кои живеат со ХИВ.

Лицата кои живеат со ХИВ можат бидат наши соработници, пријатели, сакани.

Единствена најефикасна заштита од ХИВ при сексуалните односи е правилната употреба на кондом. Притоа, кондомот нè штити и од несакана бременост, како и од останатите сексуално преносливи инфекции (Види во делот за СПИ).

Парите никогаш не треба да бидат пречка за неприменување на заштита, бидејќи во младинските центри „Сакам да знам“ кондомите се **БЕСПЛАТНИ!**

1

2

3

4

5

СЕКСУАЛНО
ПРЕНОСЛИВИ
Инфекции

СЕКСУАЛНО ПРЕНОСЛИВИ ИНФЕКЦИИ

Сексуално преносливите инфекции (СПИ) се инфекции кои, најчесто, се пренесуваат преку незаштитен сексуален однос (вагинален, анален и орален), како и делење на секс играчки. Во светот постојат 30 различни бактерии, вируси и паразити кои можат да бидат пренесени преку сексуален пат. Најчестите состојби кои ги предизвикуваат се: гонореја, кламидија, сифилис, трихомонас, генитален херпес, генитални брадавици, ХИВ, Хепатит Б и др. Дел од овие инфекции (на пр. ХИВ и хепатит Б) може да бидат пренесени и од мајка на дете, како и по крвен пат.

Луѓето не мора да имаат многу сексуални партнери за да се инфицираат со СПИ.

Повеќето СПИ може да бидат излечени. Колку порано се открие присуството на некоја СПИ, толку и ќе биде поефикасен третманот.

Некои инфекции, како на пример ХИВ, гениталните брадавици и гениталниот херпес, засекогаш остануваат во телото на човекот. Но, сепак со постоечките лекови симптомите на овие инфекции може да се намалат. Лековите, исто така, може да го превенираат или одложат појавувањето на компликации кај ХИВ инфекцијата.

ОПШТИ СИМПТОМИ

Не секој кој е носител на СПИ задолжително пројавува симптоми. Всушност, најчесто симптомите и не се појавуваат. Симптомите може да се појават по неколку недели, месеци или пак воопшто да не се појават, а лицето да ја пренесува инфекцијата на други.

Типичните симптоми на СПИ се:¹

- ✘ Невообичаен исцедок од вагината/пенисот
- ✘ Печење или чешање при мокрење
- ✘ Чешање, осип, брадавички, плускавци во делот на гениталиите или анусот
- ✘ Болка или крвавење за време на сексуален однос
- ✘ Крвавење помеѓу две менструации
- ✘ Крвавење по сексуален однос
- ✘ Болка во тестисите
- ✘ Болка во долниот дел на абдоменот

Во секој случај (дури и да ги немате овие симптоми),убаво е да се обратите на лекар ако:

- ✘ Сте имале незаштитен секс со нов партнер
- ✘ Имате сексуален партнер кој покажува некој од симптомите
- ✘ Планирате да имате дете

1 Напомена: Симптомите може да се појавуваат изолирано или во комбинација. Ако личноста е сексуално активна и почувствува некој од овие симптоми треба задолжително да се обрати на лекар.

ВИДОВИ НА СПИ:

Постојат различни видов на СПИ и можат да бидат групирани според нивниот причинител:

БАКТЕРИСКИ:

КЛАМИДИЈА

Претставува една од најчестите сексуално преносливи инфекции.

Пренос:

незаштитен сексуален однос или пак од мајка на дете за време на породувањето.

Симптоми:

кај жени: најчесто не пројавува симптоми. Ако пројави симптомите може да бидат: невообичаено крвавење и невообичаен исцедок од вагината, болка во долниот дел на абдоменот, болка при секс, треска, болка при мокрење или пак почесто мокрење.

кај мажи: чувство на печење при мокрење, болка при мокрење, невообичаен исцедок од penisот, потечени тестиси и треска.

ГОНОРЕЈА

Оваа СПИ народски е позната како трипер.

Пренос:

Преку незаштитен сексуален однос и од мајка на дете за време на породувањето.

Симптоми:

кај жени: Најчесто гонорејата е асимптоматска. Но, ако пројави симптоми, тие се: невообичаен секрет од вагината, болка во долниот дел на абдоменот и болка при сексуалниот однос.

кај мажи: невообичаен исцедок од пенисот и печење при мокрење.

СИФИЛИС**Пренос:**

Преку незаштитен сексуален однос, од мајка на дете, како и од допир (кожа на кожа).

Симптоми:

Симптомите се заеднички и кај мажите и жените и зависат од фазата на самата инфекција:

прва фаза: мала безболна (или неколку) раничка. Можна е појава и на лимфни јазли.

втора фаза: почнуваат да се јавува кожен исип во вид на црвени и кафени дамки, брадавици или пак гнојни меурчиња. Во овој период можна е и појава на зголемени лимфни јазли, покачена телесна температура, болка во коските и

зглобовите. Најчесто, оваа фаза преминува во т.н. латентна (скриена) фаза која не пројавува никакви симптоми.

трета фаза: Појава на израсходи по телото (различни по големина, во форма на топче), најчесто на кожата, коските или пак црниот дроб (но, исто така, овие израсходи може да се појават било каде на телото). Во оваа фаза сифилисот може да го нападне и централниот нервен систем, предизвикувајќи менингитис, парализа или пак губење на балансот, болки во долните екстремитети, епилепсија како и губење на когнитивната способност. Во оваа фаза, сифилисот може да предизвика и срцеви нарушувања.

ВИРУСИ:

- ✦ **ХИВ** (погледнете во делот за ХИВ/СИДА)
- ✦ **ХПВ (Хуман папилома вирус)**

Пренос: Незаштитен сексуален однос, мајка на дете или пак допир доколку се работи за генитални брадавици.

Постојат најразлично видови на ХПВ. Најчесто ХПВ не пројавува никакви симптоми, но сепак, некои од видовите на ХПВ предизвикуваат појава на брадавици (кожни и генитални), а дел од нив предизвикуваат рак (на вулвата, вагината, грлото на матката, penisот, како и анусот). Во последно време појавата на ХПВ се врзува и со кардиоваскуларни заболувања, како и појава на рак на грлото.

ХЕПАТИТ Б

Оваа СПИ го напаѓа црниот дроб на човекот.

Пренос: Преку незаштитен сексуален однос , по крвен пат или пак од мајка на дете

И кај мажите и кај жените овој вирус јавува исти симптоми:

зголемена телесна температура, треска, мачнина, гадење, замор, општа слабост, темна боја на мочката и жолта боја на кожата и белките на очите. Не третирањето на овој вирус може да предизвика цироза или рак на црниот дроб.

ХЕПАТИТ Ц

Како и хепатит Б, исто и хепатитот Ц го напаѓа црниот дроб на човекот.

Пренос: Преку незаштитен сексуален однос , по крвен пат или пак од мајка на дете

Симптоми: Хепатитот Ц се манифестира на различни начини, но може да биде и асимптоматски. Но ако се појават, симптомите се следниве: **замор,**

симптоми слични на симптомите на грипот: треска, главоболка, болка во мускулите и зглобовите, мачнина, аверзија према одредени видови на храна, губиток на телесна тежина, психички пореметувања, вклучувајќи ја и депресијата, болна осетливост на абдоменот, жолтица.

ГЕНИТАЛЕН ХЕРПЕС

Гениталниот херпес е инфекција предизвикана од херпес симплекс вирусот (HSV). Спаѓа во најраширените полово преносливи болести во светот.

Постојат два типа на ХСВ вируси: ХСВ тип 1 и ХСВ тип 2. И двата типа на херпес вируси можат да предизвикаат генитален херпес. ХСВ тип 1 вирусот предизвикува орален херпес, но, исто така, може да предизвика и генитален херпес. При оралниот херпес, обично се зафатени усните, каде се јавуваат промени во форма на меурчиња, а покасно и ранички. ХСВ тип 2 вирусот е вообичаен причинител на гениталниот херпес, но исто така, може да го зафати и пределот на устата во тек на орален секс. Лицето кое има генитален херпес лесно може да го пренесе вирусот на друго лице во текот на половиот однос.

Пренос: сексуален пат, допир (кожа на кожа), мајка на дете

Симптоми:

и кај мажи и кај жени: јадеж или чувство на печење околу гениталната и анална регија, болки во нозете, задницата или гениталиите, исцедок од вагината, чувство на притисок во стомакот, како и: зголемена телесна температура, грозница, главоболка, болки во мускулите, болно и отежнато мочање и отечени и болни лимфни јазли во препоните. Понатаму, се создава мало црвено меурче, кое понатаму се полни со течност, пука и на негово место се создава раничка, која полека преминува во краста и отпаѓа.

ГАБИЧНИ:

КАНДИДА

Кандидата може да бидат непријатни, но за лицата, кои немаат сериозни заболувања, не претставува голема опасност.

Пренос: Преку незаштитен сексуален однос. Но, оваа инфекција може да се добие дури и ако се нема сексуален однос од не хигиена или претерана хигиена на гениталиите, носење несоодветна (синтетичка) долна облека, носење премногу тесна облека, при терапија со антибиотици, при употреба на миризлива тоалетна хартија, при употреба на парфимирани влошки, тампони (кај женските) и сл.

Симптоми:

кај жени: јадеж во пределот на вагината, бел, густ вагинален исцедок со специфичен мирис, отечена и црвена слузница на вулвата и вагината, болка или печење при сексуален однос и при мокрење

кај мажи: печење, јадеж, а понекогаш и осип на penisот, како и воспаление (црвенило) на главата на penisот и кожниот набор.

ПАРАЗИТСКИ:

СРАМНИ ВОШКИ

Пренос: Срамните вошки се мали инсекти кои за време на сексуалниот однос може да се пренесат од срамните влакна на една личност на срамните влакна на друга личност. Тие може да се пренесат и преку облека, пешкир или постелнина.

Симптоми:

и кај мажите и кај жените: интензивно чешање, црвени точки на кожата (од гризнувањето на вошките), инсекти (вошки) по влакната и гениталиите, како и гниди (сиво-црни)

ПРОТОЗОА

ТРИХОМОНАС

Пренос: По сексуален пат, како и преку допир (со гениталии, или пак со мокри пешкири, WC школки и сл.)

Симптоми: Иритација, печење, чешање во пределот на гениталните органи, пенлив, жолтеникав и со непријатен мирис исцедок од вагината или penisот, чувство на непријатност или болка за време на сексуалниот однос.

НЕ ЗАБОРАВАЈТЕ!!! Ако се појави некој од горенаведените симптоми задолжително обратете се на лекар. Нетретирањето (нелечењето) на СПИ може да предизвика сериозни последици по вашето здравје.

Откривање:

Постојат различни методи преку кои можат да се откријат СПИ (ова се однесува и на мажи и на жени):

- ✘ Целосно испитување на видливите симптоми на инфекцијата
- ✘ Тестирање на урината
- ✘ Тестирање на крвта
- ✘ Земање на брис од уретрата, раните или плускавците
- ✘ Земање брис од грлото или ректумот (поретко)

Кај жените тестовите и испитувањата можат да вклучат:

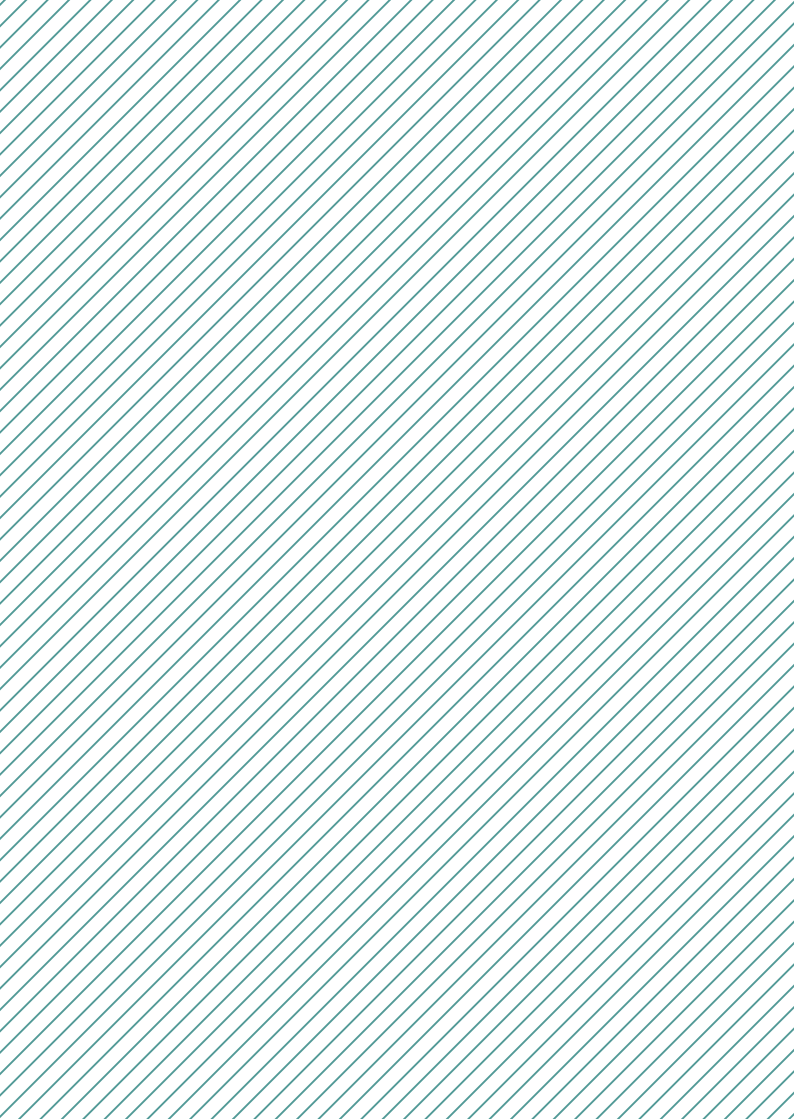
- ✘ Гинеколошки преглед
- ✘ Земање на брис од вагината или грлото на матката

Единствената превенција од СПИ е користење на КОНДОМ!

Во нашите младински центри „Сакам да знам“ можете да добите бесплатни гинеколошки и дерматолошки прегледи и советувања.

Потребно е само да се јавите на телефонските броеви:

- ✘ Водно 02- 3176 950
- ✘ Шуто Оризари 02- 2651- 955

Контрацепција

ШТО Е КОНТРАЦЕПЦИЈА?

Контрацепцијата претставува метод или средство со коешто се спречува непланирана бременост. Постојат повеќе видови на контрацептивни средства и методи и може да се избере соодветно средство според потребите, животниот стил или здравствената состојба. Најпогодното контрацептивно средство може да се избере во консултација со матичниот гинеколог.

КАКВИ ВИДОВИ КОНТРАЦЕПТИВНИ СРЕДСТВА ПОСТОЈАТ?

Постојат повеќе видови на контрацептивни средства и тие се разликуваат според начинот на којшто делуваат. Постојат хормонски контрацептивни средства, тука се оралните контрацептиви (пилулата), ургентната контрацепција, контрацептиви во форма на инјекции, поткожни импланти, лепенки или вагинални прстени. Покрај хормонските контрацептиви постојат и бариерни, тука се вбројуваат кондомот (машки и женски), дијафрагма и цервикална капа. Особено познато бариерно контрацептивно средство е и интраутерината влошка, односно спиралата.

Природните методи се најнеефективни и тука спаѓаат: прекинување на сексуалниот однос, сметање на плодни и неплодни денови, како и мерење на базална температура. Стерилизацијата, машка и женска, исто така е контрацептивно средство, но, за разлика од претходните средства каде што

плодноста се враќа веднаш или по одредено време по престанувањето на нивно користење, стерилизацијата е трајна.

КОИ КОНТРАЦЕПТИВНИ СРЕДСТВА СЕ НАЈПОГОДНИ ЗА УПОТРЕБА ЗА МЛАДИТЕ?

За младите девојки најчесто се препорачува употреба на орална хормонска контрацепција, пилула како и кондом. Овие контрацептивни средства се препорачуваат затоа што се најефикасни, ако се употребуваат правилно и се лесни за употреба.

Кај младите се препорачува исто така и двојната метода. Тоа значи истовремено користење на пилула и кондом, затоа што пилулата штити од непланирана бременост, додека пак кондомот штити од пренос на сексуално преносливи инфекции.

ШТО ПРЕТСТАВУВА ОРАЛНАТА ХОРМОНСКА КОНТРАЦЕПЦИЈА – ПИЛУЛАТА?

Пилулата како и останатите хормонски средства е составена од женски хормони. Во нејзиниот состав може да има само еден хормон, но, многу почесто, е комбинирана од два женски хормони, прогестин и естроген.

Пилулата функционира на тој начин што го регулираат циклусот и тој трае секогаш 28 дена. Кога се земаат пилулите не се случува овулација, односно не се исфрла јајце клетка од

јајниците. Покрај тоа, мукусот (течноста) од грлото на матката се згуснува и ги оневозможуваат сперматозоидите да влезат во матката, а исто така, се менува внатрешниот дел на матката при што оплодена јајце клетка не може да се задржи. На овој начин пилулите делуваат и спречуваат настанување на бременост.

ДАЛИ СЕКОЈ МОЖЕ ДА ГИ ЗЕМА ПИЛУЛИТЕ И КАКО СЕ УПОТРЕБУВААТ?

Пред да се земат пилулите, како и за секое друго контрацептивно средство, потребно е советување со гинеколог. Гинекологот ќе утврди кое средство е најпогодно за девојката. Пилулите може да ги користат сите девојки, освен оние кои што имаат висок крвен притисок, длабока венска тромбоза, имаат некакво бубрежно оштетување или болести на црниот дроб или пак имаат мигрена.

Пилулите најчесто се во пакување од 28, при што се земаат секој ден. По завршувањето на едно пакување не се прави пауза туку се започнува веднаш со ново. Најдобро е пилулата да се земе секој ден во исто време затоа што на тој начин се најефикасни. Доколку се заборави да се земе една пилула, таа се зема веднаш штом се сети девојката, а следната се зема на време. Доколку се пропушти земање на повеќе од една пилула, тогаш ефективноста се намалува и се препорачува користење на друго средство, најчесто кондом.

КОИ СЕ ПРЕДНОСТИТЕ ОД ЗЕМАЊЕ ПИЛУЛИ?

Основната придобивка од оралната хормонска контрацепција е тоа што е ефикасна (над 98% доколку се земаат правилно) во спречувањето на бременоста. Понатаму, кога се земаат пилулите менструалните крвавења не се обилни, па кај некои девојки кои што се анемични, оваа состојба се подобрува. Исто така и предменструалниот синдром и проблемите кои што се јавуваат, како на пример раздразливост, болки во градите, лошење, болки во стомакот значително се намалуваат. Покрај тоа, кај девојки кои имаат проблеми со акните поради нарушениот хормонски баланс, квалитетот на кожата се подобрува. Освен тоа, истражувањата покажале дека со земање на пилулите се намалува ризикот од рак на ендометриумот (внатрешниот дел на матката) и јајниците, а дополнително се подобрува состојбата ако девојката има проблеми со полицистични јајници. Она што, исто така, е важно за пилулите е тоа што ја зачувуваат фертилноста, односно, поради тоа што не се исфрлуваат јајце клетки, се зачувуваат фоликулите и на тој начин се оддолжува почетокот на менопаузата.

КОИ СЕ НЕСАКАНИТЕ ЕФЕКТИ?

Иако многу од девојките сметаат дека користењето на пилулите, пред се, има несакани ефекти, всушност тие се многу ретки. Како несакани ефекти од нивното користење може да се појават: лошење, болка во градите, промени во расположението и други. Најчесто овие промени исчезнуваат во првите месеци од користењето на пилулите, односно штом

телото се адаптира на нив. Многу ретко се јавува згрутчување на крвта во нозете и белите дробови.

Доколку се појави било каква нелагодност, девојката треба да се консултира со својот гинеколог.

ИТНА (УРГЕНТНА) КОНТРАЦЕПЦИЈА

Ургентната контрацепција претставува користење на таблети (наречени „ден потоа“) со цел да се спречи несакана бременост поради незаштитен сексуален однос. Таблетите ги содржат истите хормони кои ги има во антибеби таблетите наменети за редовна контрацепција.

Во зависност од тоа во која фаза од менструалниот циклус се примаат, тие ја спречуваат бременоста на различни начини:

Хормоните од таблетите можат да ја спречат или одложат овулацијата, т.е. испуштањето на јајце-клетка, а бременост не може да настапи ако нема созреана јајце-клетка.

Хормоните може и да предизвикаат згуснување на цервикалната слуз. Густата цервикална слуз ќе им попречи на сперматозоидите да достигнат до јајце-клетката.

Исто така, хормоните можат и да ја ослабат обвивката на матката, за да не може оплодената јајце-клетка да се задржи.

Потребно е да се напомене дека овие таблети не

предизвикуваат абортус. Тоа значи дека ако веќе сте бремена, примањето на таблетите „ден потоа“ нема да предизвика прекинување на бременоста.

Кога треба да се применува оваа таблетка?

Како што кажува и нејзиното име, итната контрацепција треба да се користи само во крајно итни случаи. Во никој случај не треба да се примаат таблетите „ден потоа“ како редовна контрацепција. Применете ја итната контрацепција ако сте имале незаштитен однос, ако вашиот партнер ејакулирал во вас, ако дошло до пукање на кондом и слични ситуации.

Иако, овие таблети се нарекуваат „ден потоа“ или „утрото потоа“, тие се ефикасни до 72 часа по сексуалниот однос. Колку поскоро се испијат, толку повеќе се зголемува нивната ефективност.

Во зависност од фирмата која што ги произведува може да има една или две таблети. Првата таблета се прима колку што е можно поскоро по сексуалниот однос. Ако има втора таблета, таа обично треба да се испие 12 часа по првата.

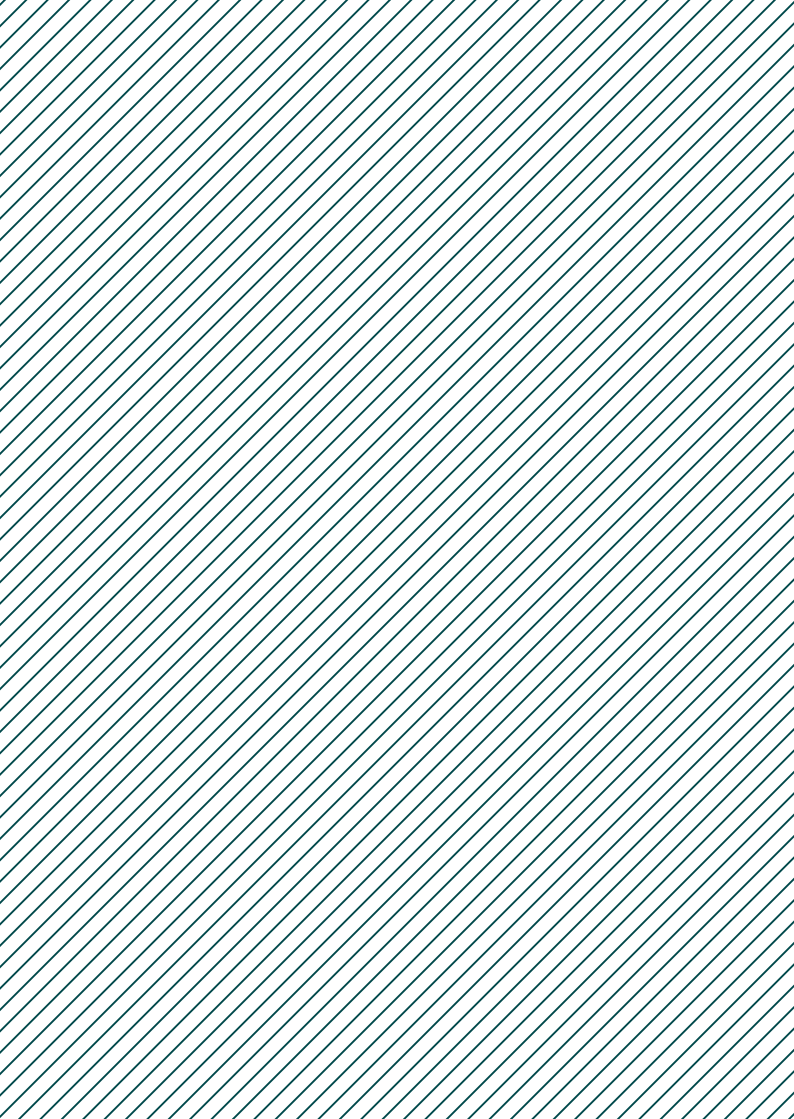
Несакани ефекти:

Кај многу жени и девојки, по примањето на таблети за итна контрацепција се појавуваат несакани ефекти како: гадење, болка во стомакот, замор, главоболка, чувствителни гради, задржување на течности и вртоглавица. Исто така, може да се случат и промени во менструалниот циклус (жената или

девојката веднаш да добие менструација- уште истата недела или пак да настане одложување на менструалното крвање). Анти-беби пилулите како и ургентната контрацепција не смеат да се земаат без претходна консултација со гинеколог.

Уште еднаш, овие апчиња и анти-беби пилулите и итната контрацепција штитат од несакана бременост, но не и од СПИ. Токму затоа, треба да се применува т.н. „двојна заштита“- кондом и анти-беби пилули.

Во нашите младински центри можете да добиете советувања од гинеколог и психолог во однос на употребата на контрацепција, како и БЕСПЛАТНА орална и ургентна контрацепција.

Адортыс

1. ДЕФИНИЦИЈА НА АБОРТУС

Прекин на несакана бременост.

2. ВИДОВИ

Спонтан –ненамерен прекин на бременоста поради многубројни причини (генетски, инфективни, фактори од околината).

Индуциран-намерен, може да биде индициран заради медицинска индикација и во зависност од гестациската старост може да биде спроведен со вакуум аспирација, киретажа или со лекови (медикаментозен абортус).

За индуциран абортус зборуваме кога истиот е исклучиво на барање на бремената.

3. ЗАКОНСКИ ОДРЕДБИ ВО МАКЕДОНИЈА

А. До 10 та недела од бременоста

Жената слободно одлучува да ја прекине бременоста по сопствено барање, но е должна да помине низ следниве административни процедури:

- ✱ писмено се обраќа до докторот кој треба да изврши прекинување на бременоста и доставува наод од извршен ултрасонографски преглед , како и медицинска и друга потребна документација,

- ✱ задолжително советување од доктор за предностите од продолжување на бременоста и ризиците по здравјето и животот на жената од медицинската интревенција
- ✱ давање писмена изјава за согласност за прифаќање за спроведување на интервенцијата
- ✱ три дена чекање по задолжителното советувањето и повторно враќање во болницата за да се изведе абортусот.

Б. По 10-та недела од бременоста

Жената не одлучува сама во одлуката за прекин на бременоста. Жената е должна да поднесе барање до:

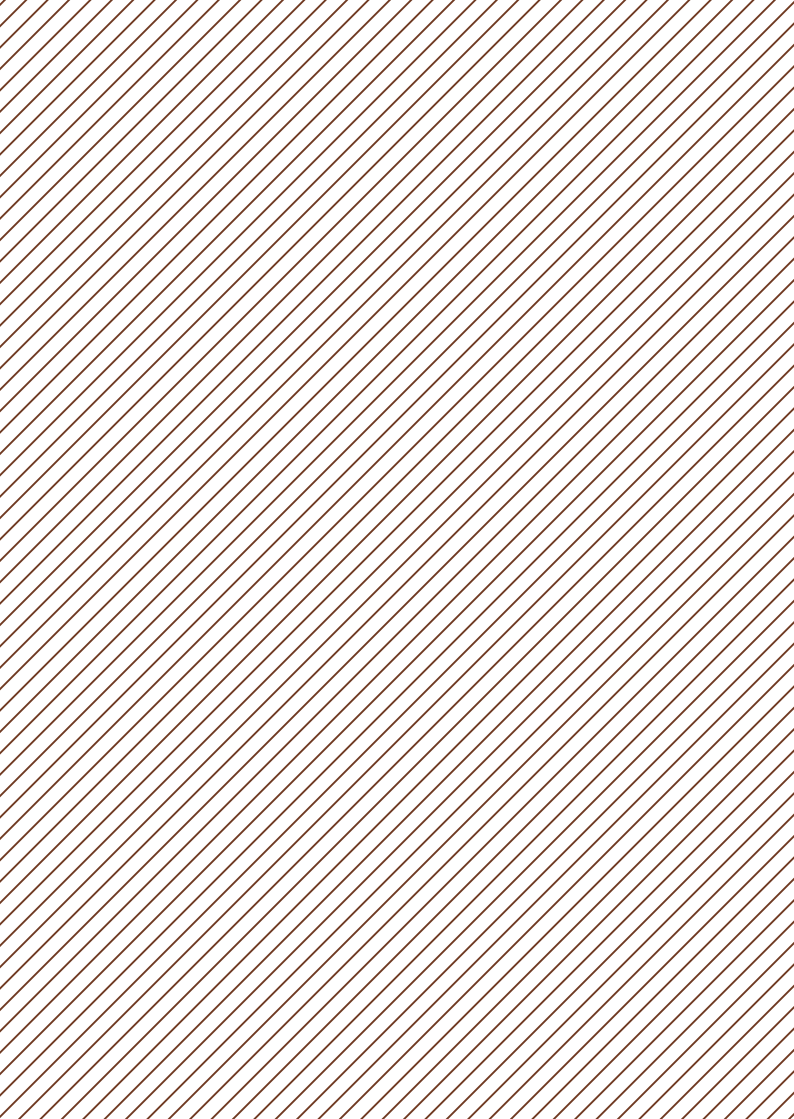
- ✱ **Првостепенa комисија формирана од страна на директорот на болницата** која разгледува и донесува одлука на барањето на жената за абортус. Абортусот и по 10 недела може да ѝ се одобри на жената поради лични причини или материјални околности на живеење. - Ако барањето од првостепената комисија е одбиено, жената може да поднесе приговор на решението до **второстепената комисија која ја** формира министерот за здравство која повторно решава дали на жената да и се дозволи прекин на бременоста
- ✱ абортусот се изведува исклучиво во болнички установи кои имаат опремено гинеколошко-акушерско одделение

согласно медицинските стандарди. Абортусот изведен во гинеколошките ординации е нелегален и казнив со закон.

4. Абортусот треба да биде избор на секој жена слободно да одлучува за прекин на несаканата бременост и планирање на родителството, без разлика дали причините се лични, социјални или економски. Меѓутоа, абортусот се изведува и доколку продолжувањето на бременоста може да доведе до нарушување на здравјето и животот на жената или пак, постојат нарушувања кај плодот.

5. Компликациите од абортусот се исклучително ретки кога се изведуваат од соодветно обучен кадар и во соодветни здравствени установи.

Компликации кои можат да се јават се следните: инфекции, висока температура, болки во стомакот, крвање, заостанато ткиво, перфорација- оштетување на грлото на матката, компликација од анестезија, неуспешен абортус. Сите овие можни компликации лесно се третираат и не преставуваат опасност по здравјето и животот на жената доколку абортусот е изведен во легални и безбедни услови.

МЛАДИНСКИ
ЦЕНТРИ
„Сакам да знам“

МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР ВОДНО

Амбуланта Водно

Ул. Елисие Поповски, бр. 2, Скопје

tel: **02 3176 950**

01

МЛАДИНСКИ
ЦЕНТАР
ВОДНО

01

ПЛОШТАД
МАКЕДОНИЈА

03

КЛИНИЧКИ
ЦЕНТАР

02

УЛИЦА
ВОДЃАНСКА

МЛАДИНСКИ ЦЕНТАР Ш.ОРИЗАРИ

Поликлиника Шуто Оризари
Ул. Шуто Оризари, бб, Скопје

tel: **02 2651 955**

02

МЛАДИНСКИ
ЦЕНТАР
Ш.ОРИЗАРИ

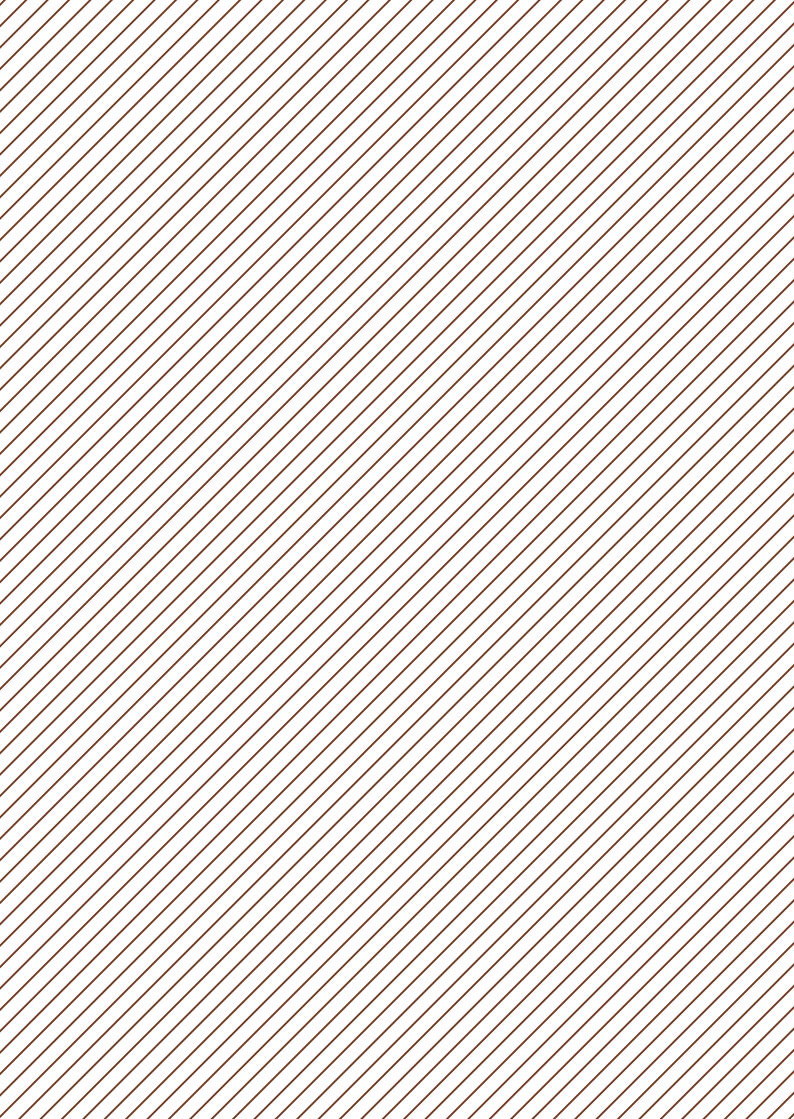

02

26ТИ ЈУЛИ

01

УЛИЦА
ШУТО ОРИЗАРИ

X. E. P. A.

International Association of Planned Parenthood Societies

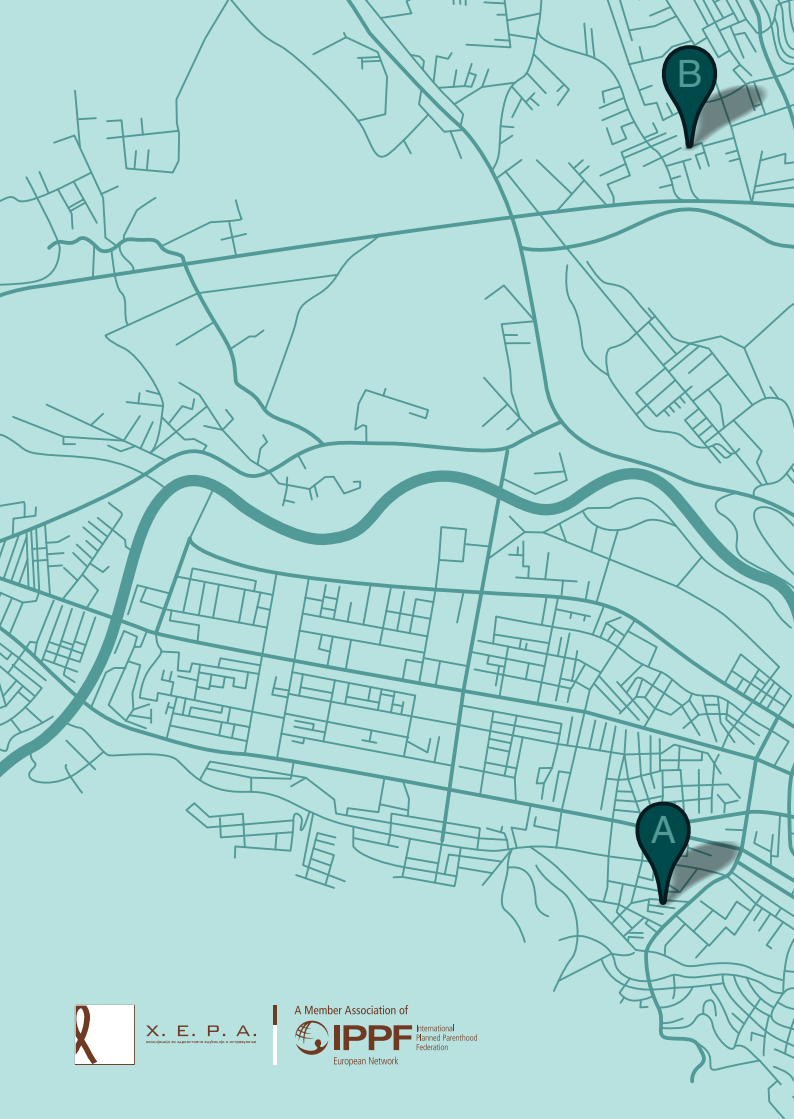
A Member Association of

IPPF

European Network

International
Planned Parenthood
Federation

X. E. P. A.
Associazione per l'Esposizione, l'Esposizione, l'Esposizione

A Member Association of

